



Верховний
Суд

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

(ст. 438 Кримінального кодексу України)

Микола Мазур

суддя Верховного Суду

кандидат юридичних наук, доцент



ОФІС
ГЕНЕРАЛЬНОГО
ПРОКУРОРА

ЗЛОЧИНИ ВЧИНЕНІ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ

станом на 05.07.2023



PROSECUTE
#RussianWarCrimes

ЗЛОЧИНИ АГРЕСІЇ ТА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

ЗАРЕЄСТРОВАНО:

96656

ЗЛОЧИНІВ

- Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК):
- Планування, підготовка або розв'язання та ведення агресивної війни (ст. 437 КК)
- Пропаганда війни (ст. 436 КК)
- Інші

93827

74

58

2697

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗАРЕЄСТРОВАНО:

17101

ЗЛОЧИНІВ

- Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК)
- Державна зрада (ст. 111 КК)
- Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК)
- Пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК)
- Диверсія (ст. 113 КК)
- Інші

7034

2502

5752

755

70

988

МАГІСТРАЛЬНА СПРАВА ЩОДО АГРЕСІЇ РФ

673

ПІДОЗРЮВАНИХ

ПРЕДСТАВНИКИ
ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО
КЕРІВНИЦТВА РФ

- міністри
- депутати
- військове командування
- посадовці
- керівники правоохоронних відомств
- розпалювачі війни та пропагандисти Кремля

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДІТЕЙ

* без повного врахування з
місць активних військових дій

ЗАГИНУЛИ: 494 ДИТИНИ

ПОРАНЕНО: 1048 ДІТЕЙ



Зареєстровані воєнні злочини

- Умисні вбивства військовополонених і цивільних осіб
- Незаконне позбавлення волі та захоплення заручників
- Катвання та інше жорстоке поводження з військовополоненими та цивільними особами
- Зґвалтування та інші форми сексуального насильства



Герой України
Олександр Мацієвський

Зареєстровані воєнні злочини

- Напади чи бомбардування будь-якими засобами міст, селищ, житла та будівель, які не захищені та не є воєнними об'єктами
- Умисні напади на цивільні об'єкти, що не є воєнними цілями
- Невибіркові обстріли



Наслідки бомбардування 16 березня 2022 року Драматичного театру в Маріуполі, де під час воєнних дій переховувалися сотні цивільних осіб.

Наслідки бомбардування пологового будинку 9 березня 2022 року в Маріуполі.

Джерело: <https://www.bbc.com/>

Зареєстровані воєнні злочини

- Знищення і привласнення майна, що не викликане військовою необхідністю
- Розграбування міста чи населеного пункту



Російський танк в м. Попасна Луганської області.

Джерело: <https://www.radiosvoboda.org>

Справа щодо нападу на цивільну особу (вбивство)

Вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 23.05.2022

Справа № 760/5257/22

28 лютого 2022 року група військових РФ, які після бойового зіткнення зі Збройними силами України, захопили цивільний автомобіль, на якому рухалися в напрямку Росії. По дорозі вони побачили цивільну незброєну особу, яка рухалася по дорозі на велосипеді та розмовляла по телефону.

Засуджений здійснив прицільні постріли з автомата в цю особу, спричинивши їй смерть.

У судовому засіданні Шишимарін пояснив, що вбив цивільного, бо вважав, що той може передавати розвіддані про їх місцезнаходження.

Справа щодо поганого поводження з цивільними особами та сексуального насильства

Вирок Новозаводського районного суду міста Чернігова від 02.11.2022
Справа № 751/2659/22

У період з 03.03.2022 по 31.03.2022 група російських військових в одному із захоплених сіл Чернігівської області розмістилися для проживання в будинку трьох цивільних осіб – чоловіка, його неповнолітньої сестри та бабусі.

Протягом цього часу вони неодноразово били чоловіка, надягали на нього кайданки та попри холодну пору року без верхнього одягу залишали на ніч на вулиці.

Один із військових вчиняв неодноразові спроби зґвалтування неповнолітньої дівчини із застосуванням насильства, погроз вбити її рідних, а її передати для зґвалтування іншим військовим.

Справи щодо розграбування населених пунктів

Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 03.08.2022
Справа № 761/14035/22

03.03.2022 в одному із захоплених сіл Київської області російський військовий отримав від свого командира наказ обшукати будинки в пошуках цінного майна. Засуджений разом із іншими військовослужбовцями РФ обшукали будинки та заволоділи знайденими жіночими прикрасами.

Вирок Новозаводського районного суду міста Чернігова від 31.08.2022
Справа № 751/2961/22

01.03.2022 в одному із захоплених сіл Чернігівської області російський військовий зайшов на приватне подвір'я та, погрожуючи зброєю, наказав цивільній особі зняти з себе золоті прикраси та передати йому.

Справа щодо примушення особи, що перебуває під захистом, служити в збройних силах ворожої держави

Вирок Дарницького районного суд м. Києва від 30.01.2023

Справа № 753/23311/21

У період 2015-2020 років російський військовий комісар забезпечував обов'язковий призов українців, які проживали на території тимчасово окупованого Криму, на військову службу в збройних силах РФ.

Кримінальний кодекс України

Стаття 438. Порушення законів та звичаїв війни

1. [1] Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, [2] вигнання цивільного населення для примусових робіт, [3] розграбування національних цінностей на окупованій території, [4] застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, [5] інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також [6] віддання наказу про вчинення таких дій -

караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

2. [7] Ті самі діяння, якщо вони поєднані з умисним вбивством, -

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

Ст. 438 КК у світлі Конвенції з прав людини

Стаття 7. «Ніякого покарання без закону»

Вимога «ПЕРЕДБАЧУВАНOSTI» закону

Практика ЄСПЛ:

Особа повинна знати з формулювання відповідного положення та, якщо необхідно, за допомогою його тлумачення судами чи після відповідної юридичної консультації, які дії та/або бездіяльність призведуть до кримінальної відповідальності та яке покарання буде призначене за вчинену дію та/або бездіяльність (Cantoni проти Франції, § 29; Kafkaris проти Кіпру [ВП], § 140; Дель Ріо Прада проти Іспанії [ВП], § 79).

Ст. 438 КК у світлі Конвенції з прав людини

П. 3 «а» ст. 6:

«3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

- а) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього...»

Практика ЄСПЛ:

Стаття 6 § 3 (а) вказує на необхідність приділяти особливу увагу повідомленню підсудного про «обвинувачення». Стаття 6 § 3 (а) надає підсудному право бути поінформованим не лише про «причину» обвинувачення, тобто про дії, які він нібито вчинив і на яких ґрунтується звинувачення, але й також «природу» звинувачення, тобто юридичну кваліфікацію, надану цим діям (Mattocchia проти Італії, 2000, § 59; Penev проти Болгарії, 2010, §§ 33 і 42).

Не все так погано?

«Синхронізація» судової практики із положеннями ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду:

- Хоча Римський статут не ратифікований Україною і не є міжнародним договором, до якого відсилає ст. 438 КК України, цей документ кодифікує ті порушення законів і звичаїв війни, які визнаються злочинами в міжнародному праві, тому він може бути допоміжним засобом тлумачення

Що це дає?

- Дозволить усунути невизначеність закону на рівні судової практики
- Дозволить конкретизувати обвинувачення в кожному конкретному випадку
- Забезпечить уніфікацію підходів щодо визначення елементів складів злочинів



Верховний
Суд

Дякую за увагу!